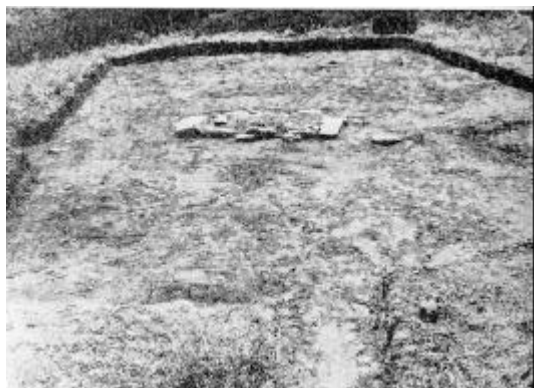

Det arkæologiske arbejde i Thy og Vester Hanherred

Jette Kjær

Sommeren og efteråret 1972 har som sædvanlig været en travl tid for Museet for Thy og Vester Hanherred. Anmeldelser af fund har været talrige.

Gærup. Primærgrav i midten og til højre ses den lille urnegrav. Set fra syd.

Museets udgravningsvirksomhed startede 10. juli i Gærup. Kort før jul 1971 anmeldte gårdejer Aksel Christensen, Gærup, Stagstrup sogn, at han under efterårsarbejde var pløjet på sten. Ved besigtigelsen konstateredes det, at det drejede sig om en grav, og sagen blev henlagt til sommeren 1972. Det var en overpløjet - eller snarere bortpløjet - høj, hvor der på den gamle jordoverflade var bygget en kiste af kalkstensheller orienteret Ø-V. Der var ingen randsten bevaret, men enkelte steder kunne der ses spor efter dem i undergrunden.

Gærup. Primærgrav, set mod vest.

Kisten var som det er almindeligt for Thy bygget af kalkstensheller, og orienteringen af graven var som næsten altid i oldtiden Ø-V med ansigtet i vestenden. Kisten indeholdt både brændte ben og ubrændte knogler. Af gravgaver havde bronzealdermanden fået sit sværd med

anbragt ved højre side og på maven lå en smukt ornamenteret bronzesnål. Graven kan ud fra type og gravgods dateres til slutningen af ældre bronzealder, ca. 1100 f. Kr.

Den høj der engang har været opkastet over graven har været anvendt igen ikke lang tid senere. Da fladen uden om primærgraven afrensedes viste det sig, at man havde sat en urne med brændte ben ind i siden på den daværende høj lige inden for randstenskæden. Urnens øverste del havde ploven desværre taget, men resten var i god behold. Urnen indeholdt foruden brændte ben det i yngre bronzealder næsten obligatoriske sæt af toiletgenstande nemlig pincet, syl og ragekniv. Graven er fra ca. 900 f. Kr.

Næste sag drejede sig også om en overpløjet høj. Chr. Tongsgaard, Sennels, tilkaldte museet i efteråret 1971, da der ved jordarbejde var stødt på ret store sten. Ved besigtigelsen var det tydeligt, at de sten, der var fremdraget, tilhørte en randstenskæde, og lige inden for randstenskæden i syd kunne der anes sten, der kunne tilhøre en grav. Årstiden og travlhed på museet bevirkede, at vi ønskede at udsætte gravningen til sommeren 1972, og jorden blev lejet. Anlægget i Sennels viste sig snart at være lidt udover det sædvanlige. Ved udgravningen fremkom en randstenskæde med en hesteskoformet tilbygning mod øst. Inden for randstenskæden var der to grave og på overgangen mellem randstenskæden og den hesteskoformede tilbygning var uden fund. Selvom der afdækkedes tre grave var ingen af dem tilsyneladende centralgrav. Der er almindeligt, at der midt i en randstenskæde er anbragt en grav - men alle gravene var forskudt i forhold til centrum. Centralgraven kan dog have været der, da der i midten forekom en mindre nedgravning fra moderne tid.

Højen i Sennels, set mod øst, med alle tre grave åbnet.

Grav nr. 1 var en lille barnegrav med et velbevaret skelet af et barn på ca. 4 år. - som gravgave havde barnet fået en lille kop med. Barnegraven var som de øvrige grave sat af kalkstensheller - kalkstenen har en konserverende virkning på knogler - den var orienteret Ø-V, og hovedet lå i øst. Grav nr. 1 er formodentlig sat ind i siden på den eksisterende høj.

Grav nr. 2 var ligeledes sat af kalkstensheller. Den var orienteret NNØ-SSV og anlagt direkte på undergrund lidt

øst for centrum. Kisten indeholdt desværre kun brændte ben. Grav nr. 3 var en mandslang kalkstenskiste orienteret nogenlunde N-S. Graven var tilsyneladende bygget sammen med randstenskæden. Kisten indeholdt velbevarede dele af en ca. 40-årig mand. Han lå med hovedet i syd. Gravgaverne bestod af et fint bronzesværd med fæsteknap - sværdet var placeret skråt over brystet. Det var tilsyneladende ikke noget nyt sværd han havde fået med sig, da en trediedel af sværdet nemlig odden manglede. Ved højre knæ lå der en fibula og ca. midt på kroppen en dobbelknap. Hele anlægget tilhører ældre bronzealder, ca. 1200 f. kr.

Barnegrav i højen i Sennels, set mod øst.

Der er desuden undersøgt en overpløjet høj i Sundby, Stagstrup sogn, hos Aage Hyldahl. Højen var stærkt ødelagt, og udover sten og enkelte potteskår blev der ikke fundet noget.

Museet har igen i år gravet på bopladsen i Nørhå. Hensigten med undersøgelsen var at finde et helt hus og et forfængeligt håb om, at der stod et stort lerkar i det. Der blev fundet et helt hus, men kun enkelte skår af et stort kar. Undersøgelsen har dog givet fine resultater. Der blev optaget en mængde prøver af forskellige slags, der i øjeblikket er ved at blive undersøgt på forskellige speciallaboratorier, og museet har fået sin lerkarsamling betydelig udvidet.

Hos gdr. Arne Christensen, Bjerget, Lild sogn, er der foretaget en prøvegravning. Resultatet af prøvegravningen var konstateringen af en boplads fra omkring Kr. fødsel. Bopladsen har ikke været udsat for ildebrand som bopladsen i Nørhå.

Udgravningerne er bekostet af Rigsantikvarens Fortidsmindeforvaltning.

Der var de større undersøgelser museet har foretaget i årets løb herudover har der været foretaget besigtigelser og bestemmelser af en række andre anmeldelser.

Museet har som tidligere år modtaget mange fine og værdifulde gaver.

Museet for Thy og Vester Hanherred takker for interesse og velvilje i det forløbne år.

(Kilde: Historisk Årbog for Thy og Mors 1972, side 312-316).